

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถาบันการศึกษาพยาบาลเป็นสถาบันวิชาการชั้นอุดมศึกษา มีเป้าหมายสำคัญอย่างหนึ่งคือ การผลิตบัณฑิตพยาบาลที่มีคุณภาพเข้าสู่ระบบการบริการสาธารณสุข ท่ามกลางสภาพความเจริญก้าวหน้าทางสังคมเศรษฐกิจการเมืองและการปกครองของประเทศ จากการเพิ่มของประชากรจึงมีการขยายเขตเมืองออกสู่ชนบทและมีการยกระดับอำเภอเป็นจังหวัด การเพิ่มโรงงานอุตสาหกรรมและเครื่องมือวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีต่างๆเป็นเหตุให้ประชาชนย้ายถิ่นไปหางานทำ เกิดชุมชนแออัด มีมลภาวะและสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เกิดอุบัติเหตุจากการจราจรและจากเครื่องจักรกลโรงงาน มีปัญหาการว่างงานการแย่งงาน ขัดผลประโยชน์ ตลอดจนเกิดปัญหาครอบครัว วัยรุ่น ปัญหาสุขภาพจิต สิ่งเสพติดและโรคเอดส์ จึงทำให้มีการเพิ่มขยายสถานบริการสาธารณสุขทั้งในภาครัฐและเอกชนทั่วประเทศเป็นเงาตามตัว ปัญหาต่างๆเหล่านี้มีผลกระทบต่อการทำงานของบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขของประเทศโดยเฉพาะวิชาชีพการพยาบาล ส่งผลให้เกิดความต้องการบุคลากรพยาบาลเพิ่มมากขึ้น เพราะผู้ประกอบการพยาบาลเป็นบุคคลด่านแรกที่ดูแลประชาชนทั่วไปในด้านสุขภาพ ด้านการให้บริการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษาพยาบาลและฟื้นฟูสภาพ (บุปผา อธิธิมณฑล, 2537)

การผลิตพยาบาลวิชาชีพที่ผ่านมา พบว่า ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) มีอัตราเพิ่มการผลิตประมาณร้อยละ 11.5 ต่อปี ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) มีอัตราเพิ่มการผลิตประมาณร้อยละ 2.7 ต่อปี และในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) รัฐบาลตั้งเป้าหมายอัตราการผลิตเพิ่มการผลิตประมาณร้อยละ 14.5 ต่อปี เมื่อพิจารณาเป้าหมายการผลิตพยาบาลวิชาชีพในปี พ.ศ. 2544 ซึ่งจะต้องมีพยาบาลวิชาชีพจำนวน 68,292 คน แต่ตามแผนการผลิตปกติสามารถผลิตพยาบาลวิชาชีพได้เพียง 62,399 คนเท่านั้น ดังนั้นสถาบันการศึกษาพยาบาลซึ่งมีอยู่ 56 สถาบันทั่วประเทศ จำเป็นต้องเพิ่มจำนวนการผลิตจากแผนปกติอีกจำนวน 5,893 คน (สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, กองแผนงาน, 2537) สาเหตุหนึ่งที่สถาบันการศึกษา

พยาบาลไม่สามารถผลิตพยาบาลวิชาชีพให้เพียงพอกับความต้องการของแผนพัฒนาได้ เพราะสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ไม่ได้เป็นที่สนใจของนักเรียนชั้นมัธยมปลาย แผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ที่จะสมัครสอบเข้าศึกษาต่อในชั้นอุดมศึกษา จะเห็นได้จากการที่สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์นอกจากจะไม่เป็นที่สนใจเลือกเป็นอันดับต้น ๆ แล้ว ยังเป็นสาขาที่มีผู้ปฏิเสธการเข้าเรียนค่อนข้างสูง โดยจะมีการสละสิทธิ์และไม่ไปรายงานตัวหลังประกาศผลสัมฤทธิ์ นอกจากนี้แล้วสถาบันการศึกษาพยาบาลยังประสบกับปัญหาพยาบาลที่เข้ามาศึกษาจำนวนหนึ่งไม่สามารถคงอยู่จนสำเร็จการศึกษาเป็นพยาบาลวิชาชีพได้ จากการสำรวจข้อมูลการลาออกกลางคันจากรายงานบันทึกสถิติการลาออกกลางคันของนักศึกษาพยาบาลในหลาย ๆ สถาบันการศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ระหว่างปีการศึกษา 2533 - 2536 พบว่า นักศึกษาพยาบาลโรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล มีอัตราการลาออกกลางคันคิดเป็นร้อยละ 8.5 นักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือสังกัดกระทรวงกลาโหม มีอัตราการลาออกกลางคันคิดเป็นร้อยละ 2.5 นักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย สังกัดสภากาชาดไทย และนักศึกษาพยาบาลคณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยคริสเตียน มีอัตราการลาออกกลางคันคิดเป็นร้อยละ 1.8 เท่ากัน สำหรับนักศึกษาพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทั่วประเทศไทย มีอัตราการลาออกกลางคันระหว่างปีการศึกษา 2529 - 2533 ร้อยละ 15.1, 12.5, 18.5, 23.07, และ 30.2 ตามลำดับ และในจำนวนนักศึกษาที่ลาออกนี้เป็นนักศึกษาพยาบาลในหลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ ลาออกสูงสุดร้อยละ 43.1 (กุลยา ตันติผลาชีวะ และคณะ, 2536) ทั้งนี้อัตราการลาออกกลางคันจะสูงมากในกลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 2 นอกจากนี้เมื่อพิจารณาเกณฑ์อัตราส่วนพยาบาลวิชาชีพต่อประชากร ตามมาตรฐานสากลตามที่องค์การอนามัยโลกกำหนดไว้เท่ากับ 1 : 950 ปรากฏว่าปัจจุบันประเทศไทยมีอัตราส่วนพยาบาลวิชาชีพต่อประชากรเท่ากับ 1 : 1,377 ดังนั้นการที่จะทำให้อัตราส่วนพยาบาลวิชาชีพกับประชากรเป็นไปตามเกณฑ์ ประเทศไทยต้องมีจำนวนพยาบาลวิชาชีพเท่ากับ 59,645 คน ขณะที่ในปัจจุบันมีเพียง 41,141 คน จึงยังขาดแคลนพยาบาลวิชาชีพอีก 18,504 คน (จิราภรณ์ มั่นสุข, 2538) ประกอบกับปัจจุบันปัญหาสมองไหลในวิชาชีพพยาบาลมีแนวโน้มมากขึ้น พยาบาลวิชาชีพมีแนวโน้มที่จะลาออกและเปลี่ยนอาชีพสูงขึ้นทุกปี จากการศึกษาของ ชื่นชม เจริญยุทธ (2533) พบว่าอัตราการสูญเสียพยาบาลวิชาชีพในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2529 - 2533 มีประมาณร้อยละ 4.69 และจะสูงขึ้นทุกปี ดังนั้นปัญหาสำคัญที่สุดในการบริการสาธารณสุขและวิชาชีพการพยาบาลของประเทศขณะนี้คือ ปัญหาด้านกำลังคน

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ปัญหาทางการศึกษาพยาบาลก็คือ มีผู้ที่ต้องการเข้าศึกษาในสาขาพยาบาลศาสตร์น้อยลง นักศึกษาพยาบาลจำนวนหนึ่งที่เข้ามาศึกษาในวิชาชีพการ

พยาบาลแล้วไม่มีความพยายามมุ่งมั่นที่จะศึกษาต่อไปจนสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรที่กำหนดไว้
 ดังจะเห็นได้จากการที่นักศึกษาพยาบาลมีการลาออกกลางคัน โดยเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 1-2
 แม้ว่านักศึกษาชั้นปีที่ 3-4 จะมีอัตราการลาออกกลางคันน้อยมากหรือไม่มีเลย เนื่องจากนักศึกษา
 ทั้งสองชั้นปีนี้จะยังคงศึกษาต่อไปในสถาบันการศึกษาพยาบาลจนสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรที่
 กำหนดไว้แล้วก็ตาม แต่เมื่อสำเร็จการศึกษาเป็นพยาบาลวิชาชีพแล้วส่วนหนึ่งกลับเปลี่ยนสายอาชีพ
 ใหม่ หรือศึกษาต่อชั้นสูงในสายอาชีพอื่นทำให้สถาบันการศึกษาพยาบาลผลิตกำลังคนเพื่อเป็น
 พยาบาลวิชาชีพได้ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ จากสภาพปัญหาดังกล่าวนอกจากจะทำให้เกิด
 ความสูญเปล่าทางการศึกษาแล้ว ยังทำให้สถาบันการศึกษาพยาบาลไม่สามารถผลิตกำลังคนทาง
 ด้านบุคคลากรพยาบาลให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศได้อีกด้วย

การที่นักศึกษาพยาบาลจะคงอยู่ในสถาบันการศึกษาพยาบาลจนสำเร็จการศึกษา เป็น
 พยาบาลวิชาชีพที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องตามบทบาทของพยาบาลวิชาชีพ และ
 ปรรารถนาที่จะประกอบวิชาชีพการพยาบาลตลอดไป นักศึกษาพยาบาลจำเป็นต้องได้รับการปลูกฝัง
 ให้เกิดความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพ (Professional commitment) ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะในเชิงวิชาชีพ
 ของบุคคล ที่แสดงออกหรือเป็นตัวบ่งชี้ถึง ความรัก ความภาคภูมิใจ ยอมรับและยึดมั่นในจุด
 มุ่งหมายและอุดมการณ์ของวิชาชีพ มีความเต็มใจที่จะทำงานเพื่อความก้าวหน้าและประโยชน์
 ทางวิชาชีพ ตลอดจนมีความปรารถนาที่จะคงอยู่ในวิชาชีพตลอดไป]

การจะปลูกฝังให้นักศึกษาพยาบาลเกิดความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพได้นั้น ต้องให้
 นักศึกษาเกิดความเข้าใจในความเป็น " วิชาชีพการพยาบาล " อย่างแท้จริง และตัดสินใจแต่เริ่ม
 แรกว่าจะอยู่ในวิชาชีพได้หรือไม่ โอกาสในการศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นวิชาชีพการ
 พยาบาลมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับระดับชั้นปีการศึกษา ซึ่งเป็นระยะเวลาที่แสดงถึงความยาวนานใน
 การสั่งสมประสบการณ์ทางวิชาชีพการพยาบาลเพื่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาวิชาชีพการ
 พยาบาล การปลูกฝังเจตคติต่อวิชาชีพให้แก่นักศึกษาและการช่วยนักศึกษาให้ประสบความสำเร็จ
 ในการศึกษา ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆที่เป็นพื้นฐานของความแตกต่างของนักศึกษาพยาบาล
 ได้แก่ แรงจูงใจในการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย เหตุจูงใจในการเข้าศึกษา และความคาดหวังใน
 ผลลัพธ์จากการศึกษาวิชาชีพการพยาบาล ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมสถาบัน ซึ่งเป็นการ
 รับรู้ความรู้สึกหรือความคิดเห็นด้านดี ด้านบวกของนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อสภาพแวดล้อม
 สถาบันการศึกษาพยาบาล ซึ่งประกอบด้วยสภาพแวดล้อมด้านกลุ่มเพื่อน ด้านการเรียนการสอน
 ด้านการบริหาร และด้านอาคารสถานที่ การบูรณาการตนเอง เป็นการสอดคล้องผสมกลมกลืน
 ระหว่างคุณลักษณะของนักศึกษาพยาบาลกับโครงสร้างและบรรทัดฐาน หรือแนวปฏิบัติทางวิชาการ
 และสังคมในสถาบันการศึกษา

ดังนั้น ความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษา จึงเป็นประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญและ นำให้ความสนใจอย่างยิ่ง การศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่สัมพันธ์กับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของ นักศึกษาก็เพื่อต้องการค้นหาแนวทางที่จะส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลมีการยอมรับนับถือในความ เป็นวิชาชีพการพยาบาลมีความตั้งใจมุ่งมั่นที่จะศึกษาเพื่อสำเร็จเป็นพยาบาลวิชาชีพที่ดี มีความ สำคัญในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของพยาบาลวิชาชีพ และปรารถนาที่จะคงความเป็น สมาชิกของวิชาชีพการพยาบาลตลอดไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลัง แรงจูงใจ ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อม สถาบันและการบูรณาการตนเองกับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล
3. เพื่อศึกษาตัวแปรที่สามารถร่วมกันพยากรณ์ความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของ นักศึกษาพยาบาล

แนวเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย

ภูมิหลัง

นักศึกษาพยาบาลที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่สูงกว่าจะมีประสบการณ์ทางวิชาชีพการพยาบาล มากกว่ามีโอกาสดูแลศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาชีพการพยาบาลมากกว่า ดังคำกล่าวที่ว่า เมื่อมีประสบการณ์มากย่อมมีโอกาสดูแลศึกษาทำความเข้าใจในเรื่องต่างๆมากกว่า (สุจินตนา ธรรมวิทยาภูมิ, 2527) นอกจากนี้ นักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปีการศึกษายังมีทัศนคติและค่านิยม ทางวิชาชีพแตกต่างกัน (พัฒน์วดี เสรินทวัฒน์ และจรรยาวัตร คมพยัคฆ์, 2531)

การศึกษาของบิดาและมารดา อรพิน แสงสว่าง (2536) ศึกษาพบว่า การศึกษาของบิดา และมารดามีผลต่อเจตคติของนักศึกษาพยาบาล มารศรี กองเกตุ (2523) ศึกษาผลของทัศนคติ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของบิดามารดา มีผลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนหรือไม่ พบว่าระดับการศึกษาของบิดาและรายได้ของบิดามารดามีผลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน แต่ ระดับการศึกษาของมารดาและอาชีพของบิดามารดาไม่มีผลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน

รายได้ของบิดามารดา อรพิน แสงสว่าง (2536) ศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับ เจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข พบว่า ปัจจัยด้านอาชีพ ของบิดามารดา รายได้ของครอบครัว การศึกษาของบิดามารดา เหตุผลการเลือกเข้าศึกษาวิชาชีพ พยาบาล ความพึงพอใจต่อการอำนวยความสะดวก สวัสดิการ ความพึงพอใจต่อการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญ

สมมติฐานด้านภูมิหลัง

1. ระดับชั้นปีการศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของ นักศึกษาพยาบาล
2. ระดับการศึกษาของบิดาและระดับการศึกษาของมารดามีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล
3. รายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของ นักศึกษาพยาบาล

แรงจูงใจ

การเข้าสู่การศึกษาวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลต่างก็มีแรงจูงใจ ได้แก่ เหตุจูงใจในการเข้าศึกษา และความคาดหวังในผลลัพธ์จากการศึกษาแตกต่างกันไป (นันทนา น้าฝน, 2536) ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมของนักศึกษา ที่จะเลือกปฏิบัติตามบรรทัดฐานและกฎเกณฑ์ ของกลุ่มกิจกรรมหรือของสถาบันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักศึกษาเกิดความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพ

สมมติฐานด้านแรงจูงใจ

4. เหตุจูงใจในการเข้าศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพ ของนักศึกษาพยาบาล
5. ความคาดหวังในผลลัพธ์จากการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยึดมั่นผูกพัน ต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล

ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมสถาบัน

การจัดการศึกษาพยาบาลที่จะช่วยหล่อหลอมความเป็นวิชาชีพให้กับนักศึกษาพยาบาล ต้องอาศัยปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมสถาบัน (ฟารีดา อิบราฮิม, 2535) ประกอบด้วยสภาพแวดล้อม

สถาบัน 4 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน ด้านกลุ่มเพื่อน ด้านการบริหาร และด้านอาคารสถานที่ (Astin, 1993) เพราะสภาพแวดล้อมในสถาบันมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่และพัฒนาการทุกด้านของนักศึกษา (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ, 2527) และสถาบันที่มีสภาพแวดล้อมที่ดีจะทำให้นักศึกษามีความรู้ดี มีความภาคภูมิใจ เกิดความรักใคร่ยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพ และหมู่คณะ (สุภาพร เลาสถิตย, 2526)

สมมติฐานด้านความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมสถาบัน

6. ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมด้านกลุ่มเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล
7. ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล
8. ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมด้านการบริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล
9. ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล

การบูรณาการตนเอง

เมื่อนักศึกษาพยาบาลเข้ามาในสถาบันการศึกษาพยาบาล ซึ่งจัดเป็นองค์การรูปนัย ประกอบด้วย 2 ระบบที่สำคัญ คือ ระบบวิชาการและระบบสังคม (Cross, 1968) ความสอดคล้องผสมกลมกลืนระหว่างคุณลักษณะของนักศึกษา กับโครงสร้างและบรรทัดฐาน หรือแนวปฏิบัติทางวิชาการของนักศึกษารวมทั้งมาตรฐานความต้องการ ค่านิยม หน้าที่ ความรับผิดชอบ บรรทัดฐานหรือแนวปฏิบัติทางสังคม จะทำให้นักศึกษาเกิดบูรณาการตนเองทางวิชาการและทางสังคม ซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญและมีผลต่อความยึดมั่นผูกพันต่อเป้าหมายการศึกษา นักศึกษาที่เข้ามาศึกษาแล้วขาดการบูรณาการตนเองทางวิชาการและสังคมหรือเกิดการบูรณาการตนเองที่ไม่เพียงพอ จะทำให้มีความยึดมั่นผูกพันต่อเป้าหมายการศึกษาต่ำลง (Spady, 1971 : Tinto, 1975)

สมมติฐานด้านการบูรณาการตนเอง

10. การบูรณาการตนเองทางวิชาการในสถาบันมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล
11. การบูรณาการตนเองทางสังคมในสถาบันมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยึดมั่น

ผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล

จากแนวเหตุผลและสมมติฐานข้างต้น จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล ได้แก่ ภูมิหลัง แรงจูงใจ ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อม และการบูรณาการตนเองในสถาบัน จึงอาจกล่าวได้ว่าปัจจัยดังกล่าวสามารถร่วมกันพยากรณ์ความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพ ดังนั้นจึงตั้งสมมติฐานว่า

12. ภูมิหลัง แรงจูงใจ ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อม และการบูรณาการตนเองสามารถร่วมกันพยากรณ์ความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล

ขอบเขตการวิจัย

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาในกลุ่มประชากรนักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 3 และ 4 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ปีการศึกษา 2538 ของสถาบันการศึกษาพยาบาลสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยทั้งของภาครัฐบาลและเอกชน กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร และสภากาชาดไทย

2. ตัวแปรที่ศึกษา แบ่งเป็น

2.1. ตัวแปรพยากรณ์

2.1.1. ภูมิหลัง ได้แก่ ระดับชั้นปีการศึกษา ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา และรายได้ของครอบครัว

2.1.2. แรงจูงใจ ได้แก่ เหตุจูงใจในการเข้าศึกษา และความคาดหวังในผลลัพธ์จากการศึกษา

2.1.3. ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมสถาบัน ได้แก่ ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมด้านกลุ่มเพื่อน ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริการ และด้านอาคารสถานที่

2.1.4. การบูรณาการตนเอง ได้แก่ การบูรณาการตนเองทางวิชาการ และการบูรณาการตนเองทางสังคม

2.2. ตัวแปรเกณฑ์ ได้แก่ ความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. **ความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพ** หมายถึง ความรู้สึกของนักศึกษาพยาบาล ที่แสดงตนเป็นหนึ่งเดียวกับวิชาชีพการพยาบาล มีค่านิยมที่กลมกลืนกับสมาชิกวิชาชีพการพยาบาลคนอื่น ๆ และเต็มใจที่จะอุทิศกำลังกายและกำลังใจเพื่อปฏิบัติภารกิจของวิชาชีพการพยาบาล ซึ่งวัดได้จาก

1.1 ความเชื่อถือและยอมรับเป้าหมายและค่านิยมของวิชาชีพการพยาบาล โดยบุคคลมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกับวิชาชีพการพยาบาล มีค่านิยมที่กลมกลืนกับสมาชิกของวิชาชีพการพยาบาลคนอื่น ๆ และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของวิชาชีพการพยาบาล

1.2 ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากที่จะปฏิบัติงานเพื่อวิชาชีพการพยาบาล โดยบุคคลจะอุทิศกำลังกายและกำลังใจเพื่อปฏิบัติภารกิจของวิชาชีพการพยาบาลอย่างเต็มที่ โดยความรู้สึกนั้นจะต่างจากความผูกพันอันเนื่องมาจากการเป็นสมาชิกวิชาชีพการพยาบาลโดยปกติ ตรงที่พฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานที่มีความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพการพยาบาลอย่างแท้จริง จะมุ่งเน้นความเต็มใจที่จะปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของวิชาชีพการพยาบาลด้วย

1.3 ความต้องการที่จะรักษาความเป็นสมาชิกของวิชาชีพการพยาบาล โดยบุคคลจะมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกของวิชาชีพการพยาบาล เพื่อให้เป้าหมายของวิชาชีพการพยาบาลบรรลุความสำเร็จ บุคคลจะไม่ลาออกจากการศึกษาการพยาบาล เพราะรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของวิชาชีพการพยาบาล มีความมั่นคงที่จะอยู่กับวิชาชีพการพยาบาล

2. **ภูมิหลัง** หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะของนักศึกษาแต่ละคน ซึ่งผู้วิจัยคาดว่ามีความสัมพันธ์กับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล ได้แก่

2.1 ระดับชั้นปีการศึกษา หมายถึง ชั้นปีการศึกษาที่นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ ได้แก่ ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4

2.2 ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดาและมารดา ได้แก่ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ประกาศนียบัตร และอุดมศึกษา (ระดับปริญญาตรีขึ้นไป)

2.3 รายได้ของครอบครัว หมายถึง รายได้รวมเฉลี่ยของครอบครัวนักศึกษาพยาบาลต่อเดือน

3. **แรงจูงใจ** หมายถึง ปัจจัยหรือสิ่งเร้าที่ชักนำ ผลักดัน และส่งเสริมให้นักศึกษาตัดสินใจเข้าศึกษาในวิชาชีพการพยาบาล ได้แก่

3.1 เหตุจูงใจในการเข้าศึกษา หมายถึง สิ่งเร้าที่ผลักดันให้นักศึกษาตัดสินใจเข้าศึกษาวิชาชีพการพยาบาล ได้แก่ การสนับสนุนจากบุคคลแวดล้อม และเหตุผลส่วนบุคคล

3.2 ความคาดหวังในผลลัพธ์จากการศึกษา หมายถึง ความคาดหวังว่าจะได้รับความพึงพอใจในผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นภายหลังสำเร็จการศึกษา

4. ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมสถาบัน หมายถึง ระดับความรู้สึกด้านดี ด้านบวก ความต้องการ หรือความคิดเห็นที่มีต่อสภาพแวดล้อมสถาบันซึ่งอาจมีผลต่อความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพ แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่

4.1 ด้านกลุ่มเพื่อน หมายถึง สภาพหรือบรรยากาศเกี่ยวกับ การคบเพื่อน กิจกรรมสังคมในกลุ่มเพื่อนนักศึกษาพยาบาลในสถาบัน

4.2 ด้านการเรียนการสอน หมายถึง สภาพหรือบรรยากาศเกี่ยวกับกิจกรรมวิชาการ ได้แก่ หลักสูตรและเนื้อหาวิชา คุณลักษณะของอาจารย์และพยาบาลวิชาชีพในการสอน และการนิเทศงาน ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา การประเมินผลการเรียนการสอนและอุปกรณ์การสอน

4.3 ด้านการบริหาร หมายถึง แนวนโยบายและการดำเนินงานของสถาบัน การบริการด้านการจัดกิจกรรมและการจัดบริการด้านสวัสดิการแก่นักศึกษา

4.4 ด้านอาคารสถานที่ หมายถึง สภาพแวดล้อมที่สามารถสัมผัสได้และอำนวยความสะดวกสบายต่อการดำเนินชีวิตและการเรียนรู้ของนักศึกษา เช่น อาคารเรียน ถนน ห้องสมุด สนามกีฬา เป็นต้น รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ สถาบันการศึกษา เช่น สถานที่ตั้งของสถาบันการศึกษา สภาพทั่วไปของชุมชนหรือเมืองรอบ ๆ สถาบันการศึกษา

5. การบูรณาการตนเอง หมายถึง การที่มีความสอดคล้องผสมกลมกลืนระหว่างนักศึกษากับสถาบันการศึกษา แบ่งเป็น

5.1 การบูรณาการตนเองทางวิชาการ หมายถึง ความสอดคล้องผสมกลมกลืนระหว่างคุณลักษณะของนักศึกษากับโครงสร้างและบรรทัดฐาน หรือแนวปฏิบัติทางวิชาการของวิชาชีพการพยาบาลในสถาบันการศึกษาพยาบาล โดยวัดจากการรับรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับการได้รับการพัฒนาทางวิชาการ และการพัฒนาทางสติปัญญาของนักศึกษา

5.2 การบูรณาการตนเองทางสังคม หมายถึง ความสอดคล้องผสมกลมกลืนทางด้านมาตรฐานความต้องการ ค่านิยม หน้าที่ ความรับผิดชอบ บรรทัดฐานหรือแนวปฏิบัติทางสังคมระหว่างคุณลักษณะของนักศึกษากับสภาพแวดล้อมทางสังคมของวิชาชีพการพยาบาล ในสถาบันการศึกษาพยาบาลที่นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ โดยวัดจากการรับรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับผลที่ได้รับจากการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน การปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์และพยาบาลประจำการ และความ

รับผิดชอบของอาจารย์ที่มีต่อการพัฒนานักศึกษา

6. นักศึกษาพยาบาล หมายถึง นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 และ 4 หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ปีการศึกษา 2538 ของสถาบันการศึกษาพยาบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถาบันการศึกษาพยาบาลในการกำหนดนโยบาย การวางแผนและการดำเนินการคัดเลือกนักศึกษาในสถาบันการศึกษาพยาบาลให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
2. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาสถาบันการศึกษาพยาบาลให้เป็นไปในแนวทางที่จะช่วยพัฒนานักศึกษาพยาบาล และเสริมสร้างความเชื่อมั่นผูกพันต่อวิชาชีพและการคงอยู่จนสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาให้มากยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย